

ПРЕПОРЪКИ
НА АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ
КЪМ ПРОЕКТ НА
ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2016 Г.

Законът за държавния бюджет е фундаментална законодателна норма, в която намират отражение възприетите от парламентарното мнозинство и излъченото от него правителство политики в различните сфери на обществено - икономическия живот и по отношение на функционирането на държавния апарат.

За разлика от последните няколко години, през настоящата година политическата ситуация в България е значително по-спокойна и стабилна, но **за съжаление отново към средата на месец октомври Министерство на финансите не е представило проект за бюджет на Република България** и дори да бъде спазен законовият срок за внасяне на проекта - бюджета за обсъждане и приемане от Народното събрание, общото впечатление ще бъде, че отново ще липсва прозрачност относно проведената бюджетна процедура, поради кратките срокове, възпрепятстващи ефективното обществено обсъждане на параметрите на държавния бюджет и подкрепените от него политики.

Поради гореописаните времеви ограничения, позицията на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) по темата отново се налага да бъде базирана на този етап единствено на Средносрочната бюджетна прогноза за периода 2016 – 2018 г., приета с Решение № 267 на Министерски съвет от 23. 04. 2015 г., както и на медийни изявления на министъра на финансите относно предвижданите параметри на Бюджет – 2016. Подобен подход е

натоварен със значителни рискове, но реалността не ни дава никаква друга възможност. Ето защо изготвяме тези препоръки на бизнеса към Бюджет 2016 г., които се надяваме да бъдат ползвани като основа, за да се отговори на нашата потребност от подобряване на бизнес средата в България.

1. През 2015 г. наблюдаваме връщане към растеж на европейската и българската икономики. Тази тенденция се потвърди и от данните за БВП за второто тримесечие на 2015 г., които, сезонно изгладени, показват нарастване на БВП с 2.2 % спрямо съответното тримесечие на предходната година и с 0.5 % спрямо първото тримесечие на 2015 г. През същия период, по сезонно изгладени данни, БВП на ЕС-28 нараства с 1.9 % спрямо съответното тримесечие на предходната година и с 0.4 % спрямо данните от първото тримесечие на 2015 г.

Основен принос за по-високата икономическа активност има подобряването на международната среда и търсенето на стоки и услуги извън страната. През периода януари - май 2015 г. износьт на България за ЕС се увеличава с 12.2 % спрямо същия период на 2014 г.

Крайното потребление регистрира положителен икономически растеж от 2.1 %. Бруто образуването на основен капитал отчита ръст през второто тримесечие на 2015 г. спрямо съответното тримесечие на предходната година с 1.4 %.

По прогнозни данни на НСИ и МФ, верижният растеж на БВП се очаква да се забави слабо през третото и четвъртото тримесечие на 2015 г. спрямо наблюдавания през първото тримесечие на годината.

В духа на традициите на предоставяне от АИКБ на позиция по проекта на бюджет на Република България, припомняме по-долу прогнозите, представени от Министерство на финансите и от АИКБ по проектите на бюджети за 2013, 2014 и 2015 години за ръст на БВП, съпоставени с реалните отчетни данни за този показател.

Година	Прогноза за ръста на БВП (в %)		
	На МФ	На АИКБ	Отчетна стойност - НСИ
2013 г.	1.6 %	0.4 – 0.6 %	0.3 %
2014 г.	1.8 %	1.3 – 1.5 %	1.6 %
2015 г.	0.8 %	1.2 – 1.5 %	1.4 %

В пролетната си икономическа прогноза Европейската комисия предвижда ръст на българската икономика за 2015 г. и 2016 г. от съответно 1 % и 1.3 % от БВП.

Международният валутен фонд (МВФ) очаква през 2015 г. икономиката на България да запази темпото си на растеж от 1.7 %, каквото бе и през 2014 г. Фондът прогнозира, че българската икономика ще ускори растежа си до 1.9 % през 2016 г.

Прогнозите на Министерството на финансите предвиждат растеж на българската икономика с 1.4 % през настоящата година и с 1.7 % през 2016 г.

Асоциация на индустриалния капитал в България смята, че реалистичният подход изисква да се придържаме към по-скромни очаквания, които ни насочват към ръст на БВП в интервала между 1.3 и 1.5 %. Този ръст би било възможно да се изпълни, ако не се случат следните неблагоприятни събития:

- Запазване на драстично увеличената цена на електроенергията за бизнеса;
- Извънредни външнополитически или външноикономически събития;
- Политически или банкови кризи в България;
- Влошаване на външните условия за българския износ;
- Срив на преките чуждестранни инвестиции.

Ефектът за българската икономика от драстичното увеличение от 01. 08. 2015 г. на **цената на електроенергията за индустрията** всъщност все още не е отчетен от официалната статистика и по тази причина не е

анализиран и при изготвянето на средносрочната бюджетна прогноза. Но резултатите от него се проявяват и ще се проявят през третото и четвъртото тримесечия на тази година, като чувствително ще влошат макроикономическите показатели. По данни от проучване на АИКБ много предприятия вече започват сериозни съкращения на персонала, за да се справят с драстичното непредвидено увеличение на производствените разходи. АИКБ препоръчва на Министерство на финансите да обърне сериозно внимание на изготвената от **„Ърнст енд Янг“ „Оценка на последиците от въвеждането на практики за държавна помощ и техния потенциал в икономиката“¹** и да вземе предвид изводите, направени в документа по отношение на очакваните изменения на макроикономическите показатели в страната, като например **загуба на над 100 000 работни места в страната.**

В резюме, **прогнозираният ръст на БВП може да бъде постигнат, но правителството трябва да насочи системни усилия за планиране и ефективно изпълнение на адекватни мерки за подобряване на бизнес климата в страната, за насърчаване на износа и за увеличаване на вътрешното потребление.**

Резултатите от анкетата сред членовете на АИКБ също предполагат слаб, колеблив растеж през следващата година. Половината от анкетираниите управители и собственици на фирми очакват положителен ръст на БВП до 1 %, а 15 % очакват ръст между 1 и 2 %. Данните показват, че въпреки преобладаващите очаквания за увеличение на продажбите и запазване на размера на финансовия резултат (съответно - 50 % и 60 % от анкетираниите), повече от 80 % от работодатели очакват през 2016 г. износът да остане без промяна. Показателни са и очакванията, свързани с вътрешната

¹ Докладът е публикуван на http://www.bfi.ec.org/uploaded_files/190_doc_1_1_0.pdf. Негово резюме може да бъде намерено на <http://bgrabotodateli.org/wp-content/uploads/2015/09/%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%8E%D0%BC%D0%B5-%D0%95%D1%80%D0%BD%D1%81%D1%82-%D0%B8-%D0%AA%D1%8F%D0%BD%D0%B3-%D0%94%D0%BE%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4-%D0%B4%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%B8%D1%82%D0%B5- -short-final.pdf>.

инвестиционна активност – 40 % от членовете ни обмислят увеличение на инвестициите, докато над 50 % от тях смятат, че размерът на инвестициите през 2016 г. ще остане без промяна спрямо 2015 г.

Ето и някои доказателства в подкрепа на тезата за реалистично планиране на растежа на БВП в средносрочната прогноза (всички цитирани по-долу данни са на НСИ):

Година	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.*
Ръст на БВП	1.6%	0.2 %	0.3 %	1.6 %	1.4%

Динамичният ред на икономическия ръст продължава да показва тенденция на нестабилно повишаване и ако прегледаме данните по тримесечия, то през последните 10 тримесечия (4-те на 2013 г., 4-те на 2014 г. и първите 2 на 2015 г.), официално отчетени от НСИ, се затвърждава изводът за нестабилност и анемичност на ръста на БВП:

Тримесечие	Q1 2013	Q2 2013	Q3 2013	Q4 2013	Q1 2014	Q2 2014
Ръст на БВП	0.4 %	-0.2 %	1.4 %	3.1 %	0.2 %	2.6 %
Тримесечие	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015		
Ръст на БВП	0.7 %	2.4 %	2.2 %	2.3 %		

2. „Разходите по КФП за 2016 г. са на ниво от 38.8 % от БВП,, (Средносрочна бюджетна прогноза 2016 - 2018). АИКБ се надява в проекта на бюджет за 2016 г. да бъде изпълнено заявеното намерение в ССБП 2016 - 2018 г., което следва и тенденцията напоследък, за поддържане на дела на средствата, преразпределяни от държавния бюджет, под 40 %.

Асоциация на индустриалния капитал в България неизменно остава на позицията, че ограничаването на преразпределението през бюджета е стимул за повишаване на ефективността на държавната администрация и има антикорупционен ефект.

3. АИКБ продължава убедено и последователно да подкрепя данъчната стабилност при ниски равнища на данъчните ставки и запазване на равнищата на осигурителните вноски. Ние я оценяваме като един от основните фактори за привличане на инвестиции и за осигуряване на условия за икономически растеж.

Асоциация на индустриалния капитал в България е против повишаването на данъчната тежест. Приветстваме отказа на **Министерството на финансите от първоначалното си намерение за повишаване на данъка върху доходите на физическите лица.** Надяваме се при дебатите в Народното събрание да бъде взета предвид позицията на АИКБ и по отношение на някои други предложения, които според нас ще доведат до увеличаване на административната и данъчната тежест за бизнеса - например: **отказ от предложението за деклариране на методика за разпределение на преките разходи за стоки или услуги, които се използват едновременно за целите на икономическата дейност на предприятието и за лични нужди на собственика, работниците или служителите. Алтернативно, да бъде въведена съществено висока стойност на активите, над която да бъде изисквана подобна методика – поне 50 000 лева.**

АИКБ не подкрепя и предложеното изменение в Закона за акцизите и данъчните складове, в което с мотив – „усъвършенстване на данъчното законодателство и прецизиране на разпоредбите на закона“ се предлага **увеличение на цената на втечнения нефтен газ (пропан-бутан),** използван за битови нужди. След цената на електричеството, увеличението на цената на пропан-бутана за битови нужди ще бъде пореден „удар“ по малкия и средния бизнес в България, особено в туристическия и ресторантьорския бранш.

Със съжаление отбелязваме и че за поредна година с изменението на данъчните закони **не се решава проблемът за необективния начин, по който се определя размерът на такса битови отпадъци (ТБО)** – не на основа на реално изхвърляни количества отпадъци, а на основа стойността на дълготрайните активи. Да припомним само, че през 2013 г. бяха приети

изменения в ЗМДТ, които преустановяват възможността ТБО да се определя на база данъчна оценка/балансова стойност на активите, но трайното и справедливо решаване на проблема се отлага ежегодно. Така въвеждането и прилагането в практиката на принципа „замърсителят плаща“ продължава да е належащо и неотложно.

4. „Целта за дефицита по КФП за периода 2015 – 2018 г. е както следва: 3.0 % от БВП за 2015 г., 2.5 % от БВП за 2016 г., 2.0 % от БВП за 2017 г. и 1.5 % от БВП за 2018 г.“ (Средносрочна бюджетна прогноза 2016 - 2018). При обсъждане в Народното събрание на бюджетните параметри с парламентарно представените партии, Министърът на финансите заяви, че в Бюджет 2016 г. ще бъде предложен бюджетен дефицит в размер на 2 % от БВП. Оценяваме усилията на правителството за ограничаване на бюджетния дефицит с по-бърз темп, отколкото е предвидено в средносрочната бюджета прогноза 2016 - 2018, но АИКБ остава на принципната си позиция, че държавата трябва се стреми към пълно балансиране на публичните финанси.

През последните 7 години държавните бюджети бяха планирани и изпълнени с дефицити, някои от тях надвишаващи 3 % от БВП. Това доведе до значително увеличение на държавния дълг, за да се финансират негативните дисбаланси в бюджета. Крайно време е бюджетът на Република България да бъде планиран така, че предвидените държавни разходи да бъдат финансирани единствено чрез приходите в него.

Смятаме, че **балансирането на Бюджет - 2016 е постижима цел**, като резерви могат да бъдат намерени в увеличаване на приходите посредством повишаване на събираемостта им и в оптимизиране на разходите и повишаване на ефективността и ефикасността им. Положителни примери и в двете посоки можем да намерим в изпълнението на Бюджет - 2015 към август месец. За 8-те месеца на 2015 г. е отчетен излишък по консолидираната фискална програма в размер на 622 млн. лева, което, в съчетание с прогнозирания ръст на БВП, дава основание **да се планира балансиран бюджет за следващата година**. Настоятелно призоваваме правителството да

продължи усилията си в тази посока, като дори засили своите амбиции.

5. Европейската комисия и Министерството на финансите прогнозираат ръст на заетостта, съответно с 0.2 % и 0.3 % през 2015 г.

Очакванията за равнището на безработица в страната през настоящата година са съответно от 10.4 % на ЕК и 10.0 % на МФ.

С постепенното ускоряване на растежа на вътрешното търсене и засилване на положителното влияние на международните пазари върху икономическата активност в страната, през 2016 г. растежът на заетостта се очаква да се ускори до 0.5 %, а коефициентът на безработица за 2016 г. да се понижи до 9.2 %.

Оценяваме прогнозата за равнището на заетост и безработица като реалистична, но предупреждаваме, че тя може да бъде изпълнена единствено при отказ от административно вмешателство на пазара на труда от страна на държавата (каквато е практиката в момента при определянето на минималната работна заплата и на минималните осигурителни доходи в секторите, в които няма постигнати двустранни споразумения). АИКБ отново предупреждава, че повишаването на равнището на заетостта би могло да се насърчи, ако се пристъпи към бипартитно договаряне на минималната работна заплата по браншове.

Година	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015*г.
Коефициент на безработица	11.4 %	12.4 %	13.0%	11.5%	10.0%

Има предпоставки за продължаване на тенденцията на увеличаване на заетостта. **Формулирането и ефективното провеждане на активни политики за подобряване на средата за бизнес и за насърчаване на заетостта, особено в тясно сътрудничество със социалните партньори, могат да ускорят процеса.**

По отношение на политиката за насърчаване на заетостта, АИКБ отстоява своята твърда позиция за премахване на професията „обезкуражено лице“. На практика, в момента една многодетна безработна майка получава помощи за гледане на дете, обезщетения и добавки за плащане на ток в размер на 600 лева на месец – сума, която значително надвишава размера на минималната работна заплата.

В същото време, на бизнеса продължават да бъдат вменявани неправомерно социални разходи, като например: първите три дни от обезщетенията за временна нетрудоспособност, платен отпуск за времето на ползване на отпуск по майчинство и др., за отменянето на които АИКБ отдавна настоява.

АИКБ със загриженост отбелязва, че темпът на нарастване на средномесечната заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение многократно превишава темпа на нарастване на БВП и инфлацията, както се вижда от данните по-долу:

Година	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	6 м. на 2015 г.
Темп на нарастване на СРЗ	11.7 %	6.6 %	6.0 %	6.8 %	5.0 %

Двукратното повишение на МРЗ в началото на 2015 г., както и очакваното ново повишение в началото на 2016 г., автоматично ще повишат и средната работна заплата, което пък ще рефлектира към натиск за увеличение и на възнагражденията на по-квалифицирания персонал. Това ще окаже сериозен натиск върху конкурентоспособността на бизнеса, особено предвид факта, че минималната работна заплата представлява неприемливо голям дял от средната работна заплата за страната.

Минималната работна заплата в България, която, за съжаление, се определя административно, расте „експлозивно“ на фона на останалите

икономики в ЕС – „стара“ Европа, „нова“ Европа и Турция. Нарастването на административно определяната минимална работна заплата изпреварва договаряните минимални работни заплати по отрасли и браншове. За съжаление, в средносрочната бюджетна прогноза отново е записано административно увеличение на минималната работна заплата – практика, против която АИКБ се обявява.

АИКБ категорично не подкрепя продължаващото административно увеличаване на минималната работна заплата като цяло и предупреждава, че то е откъснато от действителността в реалната икономика. АИКБ настоява за нов подход при определянето на минималната работна заплата за страната. Ние предлагаме минималните месечни работни заплати и минималното заплащане за час да се определят чрез бипартитно колективно договаряне между браншовите (отрасловите) работодателски и синдикални организации. Договарянето да се извършва по икономически дейности, като по този начин то ще замени договарянето на минималните осигурителни доходи. За минимална работна заплата за страната би трябвало да се приема най-ниската минимална работна заплата от всички бипартитно договорени МРЗ.

АИКБ отново предлага реструктуриране на работната заплата и **отпадането на допълнителното възнаграждение за прослужено време, т. нар. „класове“**. Това ще преодолее дискриминационното различие между държавните служители, за които такава промяна е в сила от повече от 2 години и наетите по трудово правоотношение работници или служители, както и необоснованото различие във възнаграждението на лица, извършващи еднаква дейност, но с различен по продължителност трудов стаж. В подкрепа на гореизложеното са и резултатите от проведената годишна анкета сред членовете на АИКБ. Четири пети от анкетираните лица не очакват промяна в броя на заетите в предприятието лица. Близо половината от работодателите не предвиждат увеличение на възнагражденията на заетите в компанията работници и служители. **Мнозинството от анкетираните заявяват, че МРЗ за 2016 г. трябва да е 380 лева.**

ССБП 2016 - 2018 г. предвижда **запазване на максималния осигурителен доход за всички осигурени лица в размер на 2 600 лева** за целия прогнозен период, което оценяваме като положително намерение, тъй като постоянното увеличаване на максималния осигурителен доход през последните няколко години има отрицателно отражение върху бизнеса. Това доведе до намаляване на доходите на висококвалифицираните специалисти, увеличаване на разходите за осигурителни вноски и намаляване на конкурентоспособността на българските предприятия. Две трети от участвалите в годишната анкета на АИКБ смятат, че максималният осигурителен доход за 2016 не трябва да се променя.

6. АИКБ настоява при планирането на приходите в държавния бюджет да се приложи реалистичен подход, като бъдат заложени съответни буфери за евентуални случаи на непредвидени външни и вътрешни, политически и икономически събития. **Подценяването на приходната част на бюджета** води до демотивиране на администрациите на приходните агенции за повишаване на събираемостта на данъци, осигуровки, акцизи, мита и такси. Размерът на бюджетния дефицит може да бъде намален чрез прилагане на реалистична прогноза на приходната част на бюджета. Отново приветстваме запазването на равнището на данъчната и осигурителна тежест. Заявеното запазване на размерите на ставките на всички данъци, както и размерите и съотношенията на осигурителните вноски е добър сигнал към инвеститорите за предвидимостта и стабилността на данъчната система.

Правителството трябва да продължи борбата със сивата икономика и контрабандата. Постигнатите резултати през 2015 г. трябва да бъдат стимул за изпълнителната власт за по-нататъшно ограничаване на данъчните измами, икономическите престъпления и неформалните практики. Изсветляването на икономиката е инструмент за увеличаване на бюджетните приходи и намаляване на бюджетния дефицит.

Ефективен инструмент за повишаване на бюджетните приходи е и **приватизирането на миноритарни дялове от държавни компании**

посредством тяхната продажба на Българска фондова борса.

7. Заложеното в Бюджет – 2015 г. 10 % намаляване на административните разходи за всички държавни институции не беше изпълнено от всички министерства и ведомства. **АИКБ би подкрепила преструктурирането и редуцирането на бюджетите на министерствата и ведомствата - нещо повече, смятаме, че в издръжката на държавната система и администрация има още резерви, които могат да бъдат използвани.** Също така, трябва да бъде направен функционален анализ и да се предприемат мерки за закриване на държавни структури с отпаднали, дублирани или затихващи функции.

АИКБ смята, че правителството трябва да положи още по-големи усилия от направените до сега за засилване и развиване на прилагането на **програмното бюджетирание**. Увеличението на финансирането за бюджетните разпоредители, трябва да бъде свързано с постигането на определени цели и конкретни резултати. Добре структурираните програмни бюджети на министерствата и ведомствата са гаранция за ефективност на бюджетните разходи.

8. **АИКБ не подкрепя увеличение на разходите за сектори „Вътрешен ред и сигурност” и „Отбрана” както като абсолютни стойности, така и като относителен дял спрямо БВП.** Дори препоръчваме редуцията на бюджетите на първостепенните разпоредители в сектор „Вътрешен ред и сигурност”, предвид неизвършените реформи в сектора, които рефлектират в доказано неефективни и неефикасни разходи.

АИКБ настоява при увеличаване на разходите за отбрана, приоритет да има българската отбранителна промишленост там, където това е възможно, а където не е - да се ползва активно практиката на офсетни поръчки.

9. **АИКБ категорично ще подкрепи евентуалното увеличаване на средствата в бюджета за сектор „Образование и наука”.** Винаги сме

смятали, че образованието и научните изследвания с фундаментален и приложен характер са недофинансиран сектор, като **настояваме акцентът в разходването на допълнителното финансиране да е насочен към техническите университети, професионалното образование, приложните научни изследвания, „защитените“ професии и държавни стипендии**, а не само в увеличение на учителските заплати и издръжката на образователните институции. Необходимо е преразпределяне на финансовия ресурс за висшите/полувисши учебни заведения в зависимост от техните рейтинги, което ще стимулира по-качественото обучение, съобразено с потребностите на пазара на труда.

АИКБ би подкрепила и участвала в създаването и управлението на нов, съвместен фонд за финансиране на научни изследвания и авангардни разработки с директно приложение в Българската индустрия, който да замени компрометирания съществуващ Фонд за Научни Изследвания.

Наличието на квалифицирана работна ръка е един от критериите за избор на държава, в която чуждестранните инвеститори решават да инвестират. За съжаление напоследък липсата на квалифицирани кадри е причина за отлив на чуждестранни инвестиции. **Затова АИКБ смята, че е необходимо е провеждането на целенасочена държавна политика за повишаване на привлекателността на професии, от които пазара на труда отчита дефицит – например от природо – математически и технически специалности.**

10. АИКБ настоява да види в държавния бюджет разчети, които недвусмислено да показват развитие и реализация на конкретни реформи в здравно - осигурителната система. Всяка година при разискването на бюджета констатираме, че през последните години българското здравеопазване е неефективно, българската нация застарява и се влошава здравният статус на преобладаващата част от гражданите. Въпреки ежегодното значителното нарастване на средствата в бюджета за здравеопазване, качеството на здравните услуги се влошава. Практиката

показа, че увеличаването на бюджета на сектора не води до подобряване на здравеопазването в страната. Ние продължаваме да пледираме за необходимостта от здравна реформа, която точно да определи държавната политика и модела на развитие на здравеопазването.

АИКБ нееднократно е предупреждавала за нереалистично високия брой на пенсиите по инвалидност и отново апелира за предприемане на решителни действия за тяхното ограничаване. Настояваме за **спешна реформа в медицинската експертиза и експертизата на работоспособността**, за да се прекрати източването на средства от НОИ посредством получаване на инвалидни пенсии от работоспособни лица.

11. АИКБ отбелязва, че **внедряването на електронни услуги и създаването на функциониращо електронно правителство драматично закъсняват** и че на практика обхватът на електронните услуги е изключително ограничен, въпреки постоянно отделяните средства за целта. АИКБ настоява да бъдат свързани основните бази данни в България, така че да обменят данни, с оглед ефективното прилагане на практика на ЗЕУ. Да бъде наложено държавната администрация да спазва законовите разпоредби и да не изисква от граждани или юридически лица повторно данни, които вече притежава. Настояваме за формулиране и финансиране на политики за въвеждането на електронно правосъдие, електронно здравеопазване, цифровизация на кадастъра и т.н., както и за изработване на „пътна карта“ с фиксирани в нея конкретни дейности, изпълнители, отговорни институции и срокове за реализирането им.